

פרשת "מקץ"

ביאור תירוצו של הט"ז לקושיית מרן ה'בית יוסף'

מפורסמת קושיית הבית יוסף (סי' תע"ג), למה קבעו חנוכה לשמונה ימים, הלא בפך השמן היה מספיק להדליק לילה אחת, נמצא שלא נעשה הנס אלא שבעה לילות ותו לא? וע"ש בתירוציו.

והט"ז (סי' א') הביא את תירוץ, וכתב ש'על כולם קשה - שאין לנו רמז מזה שנעשה כן, ואם היה כזה נס היה לרבותינו להזכיר דבר זה, כדי שדעו הנס מה שנעשה בלילה הראשון'.

ותירץ באופן אחר, שלמפרע התברר להם שגם בלילה הראשון נעשה נס, שהרי מצינו בספר הזוהר (בראשית פת, א) על הפסוק (מלכים ב, ד, ב) "מה יש ליכי בבית" שאין הקב"ה עושה נס לתת ברכה, אלא במה שיש כבר בעולם, ואם יש בעולם דבר מועט אז הקב"ה נותן ברכה להרבות את המועט, אבל בדבר ריק אין שייך בו ברכה לעשות בריה חדשה יש מאין.

לפי זה, אם נאמר שבליילה הראשון דלק כל השמן שהיה במנורה, לא היה מקום לנס לחלו על שום דבר בשביל היום השני, ואם ראינו שהיה נס ביום השני בהכרח שבים א' לא כלה כל השמן, ואעפ"כ דלק כל הלילה, הרי מוכח למפרע שגם בלילה הראשון היה נס (א.ה.) וצ"ע דבריו, דיתכן ובכל כד היה קצת יותר שמן מאשר ללילה אחת בדיק, וכן מצאתי שכתב הגאון ר' מיכל פיינשטיין זצ"ל.

והקשה בספר 'כלי חמדה' (פרשת 'ויקהל') בשם החידושי הרי"ם זצ"ל, דלכאורה דברי הט"ז תמוהים. אמת הוא שברכה אינה חלה על דבר ריק, אבל

'נס' פירושו - יש מאין, ובפשטות נראה שהיה נס ולא ברכה?

אך כתב, שהאמת היא כדברי הט"ז שהנס היה בגדר מועט שנתרבה ולא יש מאין, שהרי הלכה היא שכל השמנים פסולים למנורה ורק שמן זית כשר. ומובא בגמרא במנחות (ס"ט:) שרבי זירא הסתפק, מה הדין בחיטים שירדו מהעננים האם כשרים הם לשתי הלחם, וביארו התוספות כיון שע"י נס באו אפשר שלא נחשב 'ממושבותיכם'. ומעתה, אם השמן היה נעשה ע"י נס היה פסול למנורה שאינו שמן זית, אלא ודאי שהיה ברכה בשמן ונתרבה, ומכח שמן זית באו וכשר למנורה.

והוסיף ה'כלי חמדה' להקשות, שמדברים אלו נשמע שכל דבר שנתרבה ע"י ברכה, נחשב ממש כאותו דבר שבא ממנו, ולכן השמן כשר להדלקה. ולכאורה לא משמע כן מהתוספתא המובאת בד"ק (מלכים ס) במעשה אדלישע שבירך את אשת עובדיה שתמלא את כל הכלים שמן, ממקצת השמן שיש לה בבית. וז"ל הרד"ק (מתורגם לשון הקודש): כתוב בתוספתא, וכאשר נעשה לה אותו הנס, אמרה לבניא ה', האם יש עלי חיוב לעשר מאותו שמן או לא?

אמר לה: בעלך זן נביאי ה' במלח שאין עליו חיוב מעשר, ואף את אין לך חיוב לעשר כי השמן נוצר מנס, עכ"ד. מבואר מכאן, דאף השמן שנוצר ע"י שהמעט התברך, לא נחשב כשמן זית, ופטור מן המעשר?

כדי לתרץ, מקדים ה'כלי חמדה' תמיהה עצומה על התוספתא. בגמרא בתענית (ה:) מובא, הנכנס למוד את גורנו אומר יהי רצון מלפניך וכו' שתשלח ברכה בכרי הזה. וכתב ה'כסף משנה' (פי' מהל' ברכות הכ"ב) בשם הרמב"ן,

שהבטיח הקב"ה למי שבא להפריש תרומות ומעשרות שתשרה אצלו הברכה עליו. מבואר שכל המפריש מעשרות חל הברכה בתבואתו, ולפי הדברים הנ"ל שדבר שנתווסף ע"י ברכת שמים פטור ממעשרות, איך יתכן להפריש מעשר מפירותיו הלא מערב פירות פטורים, ויתכן שמפריש מחיוב על הפטור (א.ה.)

יתכן שהברכה היא לא בריבוי פירות נוספים, אלא שלא יהיו לו נזקים מיותרים ושיינה מהרווחים וכו'. אך לכאורה מרש"י [שם] משמע שהברכה היא בגוף התבואה, ודו"ק? אלא ביאר, כל דבר שמתווסף ע"י ברכה דינו בכל העניינים כהעיקר. אלא החילוק הוא, שבמעשה של אלישע, מסתבר שהמעט שמן שהיה לאשה היה כבר מעושר, ומשמן זה המעושר התווסף עוד שמן, על כן אמר לה אלישע שאינה צריכה לעשר, כיון שנתרבה משמן מעושר ומקבל את דינו. אבל בגמרא בתענית מדובר במפורש שנתרבה התבואה מהכרי שעדיין טבל, לכן חייב הכל במעשר (ועיי' לחיד"א ב'מחזיק ברכה' סי' תרע"ז, ותרזה נחת).

חילוק למדני אחר מובא בשמו של מרן רה"י רבי אהרון לייב שטיינמן שליט"א

(הובא בספר 'שלמי תודה'): דהברכה ששורה בגורן ע"י תפילת הבעה"ב אינה תוספת של חיטים חדשים, אלא שכל חיטה וחיטה גדלה ונתרבת בכמותה, וכל החיטים תפחו באותו שיעור. נמצא שהפרישו אותו שיעור ואותו כמות שהיו נוטלים קודם שנתברך הגורן, ובכל חיטה יש חלק מחוייב, וחלק שאינו מחוייב שנוצר ע"י הברכה, ואין כאן שום חלקול.

(אוצרות התורה - חנוכה)

"ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים. יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וגו'. ויצברו בר תחת פרעה" (מא, לג-לה).

רבים תמהו: וכי מי מינהו ליועץ המלך? והלא לא התבקש אלא לפתור חלום? ומה פשר התלהבותו המופלגת של פרעה למשמע 'עצתו המתוחכמת' של אותו 'נער עברי' שזה עתה הריצוהו מבית האסורים? ומדוע הוא מחליט למנותו תיכף ומיד למשנה למלך? ולמה ממהר להחליף את שמו לצפנת פענח?

על כל אלו, יש להוסיף תמיהה פחות ידועה: מאחר ויוסף מדגיש שכל הפעולות ייעשו על ידי פרעה ותחת יד פרעה, לאיזה צורך יש למנות 'איש חכם ונבון' על ארץ מצרים? הלא מינוי מיותר הוא זה, לאחר שפרעה יצא בכבודו ובעצמו על איסוף התבואה בשנות השבע!

ביאור נפלא עד מאוד בכל הענין, כתב הגאון רבי גבריאל זאב מרגליות זצ"ל (חתנו של הצדיק רבי נחומק"ה מהורדנא), בספרו "תורת גבריאל":

את ביאורו הוא פותח בסיפור מעשה שאירע בימיו - כאשר היתה שנת בצורת בשלושה-עשר פלכים (ערי מחזה) במדינת רוסיה, ותיכף ומיד הקימו בעיר המלוכה ועד פעולה שהורכב מראשי המדינה, ובראש הועד העמידו את יורש העצר בכבודו ובעצמו, שיפקח באופן אישי על כל הפעולות למען מיליוני הרעבים.

ואמנם, בתחילה נראה הדבר משונה: וכי לא נמצא בין שרי המלוכה אדם מוכשר המתאים לתפקיד זה? מדוע צריכה טירחה גדולה זו ליפול דוקא על כתפיו של יורש העצר הנכבד מכל?

אך מהר מאוד הסתבר כי היה הגיון רב במינוי זה, שכן כדי להחיש במהירות מקסימלית את העזרה להמוני הרעבים ברחבי האיזור העצום בשטחו, היה צורך בשרה של פעולות ואמצעים בלתי שגרתיים: ללוות תבואה מאסמי הצבא וממחסני הבר של הכפרים שלא ניזוקו בבצורת, להסדיר את שיוע והובלת התבואה בחינם במסילת הרכבת של הממשלה, לגייס במהירות ספינות ענק ולהעביר גם באמצעותן אספקה למזי הרעב, להדפיס שטרי הגרלה להמון עם כדי לממן את המבצע, ועוד ועוד פעולות שונות ומגוונות. אילו התמנה אחד משרי המדינה לפקד על המבצע, היה עליו לקבל אישור מפה, הרשאה משם, הסכמה מרשות כזו, שיתוף פעולה מגוף ממשלתי אחר. ברגע שבו התמנה יורש העצר בעצמו לתפקיד - הרי סמכותו היא כשל המלך עצמו, ויכול היה לעשות ככל העולה על רוחו, ואין פוצה פה ומצפצף, וכך התבצע הכל בהצלחה ובמהירות למען נפגעי הבצורת.

עתה נשוב למצרים וליוסף הצדיק הניצב בפני פרעה. כידוע, השם 'פרעה' במצרים אינו שמו של אדם כלשהו, אלא שם-תואר למלך בלשון מצרית, כמו 'מלך' בלשון הקודש ו'קיסר' בשפה הלועזית. כל מי שכהן כמלך במצרים - זכה לשם 'פרעה'.

אומר יוסף לפרעה ביום יציאתו מבית האסורים, הוא יום ראש-השנה: דע לך, השנות החלום פעמיים היא כדי להראותך שנוון הדבר מעם האלוקים וממהר האלוקים לעשות, כי בו ביום נגזרה הגזרה, ועל כן אין להתמהמה! יש להתחיל מיד וללא עיכובים את כל מעשי ההשתדלות לקראת שנות הרעב, ולכן יש לבחור כבר במעמד זה איש נבון וחכם לתפקיד זה, אבל אל תדמה בפנשך שתוכל להסתפק במתן סמכויות של שר לאותו אדם שייבחר לתפקיד, כי אז יצטרך הוא רשות והסכמה לכל צעד שיעשה, ועל כן עצתי היא: יעשה המלך **אותו** לפרעה, יתן לו את שם התואר פרעה, ואז יהיה בידו את כל הכח לפעול במהירות, ואותו 'פרעה' הוא שיפקד פקידים והוא שיחמש ותחת יד 'פרעה' זה שתמנה עכשיו יקבצו ויצברו את כל האוכל בשנות השבע, וכך לא תכרת הארץ ברעב!

דבר זה מדויק בלשון הפסוק, 'יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וכו' - שאתה המלך תעשה 'פרעה' נוסף, ואותו פרעה יפקד פקידים על הארץ.

ולפי"ז, מובן מאוד מדוע פרעה עומד ומשתומם לנוכח חכמתו הגדולה של יוסף, ואין זה פלא כלל שהוא ממנה אותו בעצמו לתפקיד זה בו ברגע ללא היסוס, אך בכל זה יש לו הסתייגות אחת נחרצת: "אני פרעה" - ואת שמי לא אתן לאדם אחר, אך בכל זאת אני נותן בידך את הכח והסמכות 'ובלעדיך לא ירוב את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים', כדי שתוכל לעשות את כל הנדרש, בלי שום מעכב ומפריע.

ועם זאת, פרעה עדיין חושש שמא בראות העם שכוחו של יוסף וסמכויותיו הם כשל מלך, יתפרסם יוסף בפי העם בשם 'פרעה', ועל כן הוא משנה מיד את שמו ומכריז את שמו ומכריז באוזני כל העם כי מהיום והלאה שמו הוא 'צפנת פענח'... **והדברים ערבים ומתוקים!** (ושלל לא יחסר)

ספר עץ השדה
דיני ערלה זוטע רבעי
מאת הג"ד שביאור זלמן רוזן שליט"א

ניתן להשיג את הספרים יחד עם שאר ספרי המכון בחנויות המוכרות ובמשרדי המכון בטלפון: 08-9214829

המכון לחקר התורה והמצוות
בארץ ישראל

מעשה ביהודי שעבר את מאורעות השואה על גופו ועל רוחו, ומרוב ייסורים ותלאות שעברו עליו נחלשה אמונתו רח"ל, והוא החליט לשנות את דרכו וללכת בדרך לא טובה, הוא התחתן עם אישה שגם עברה את כל מאורעות המלחמה ובנה את ביתו ללא שום סממן יהודי, הוא הקפיד למחוק כל זיק המזכיר את צור מחצבתו, וחיפש לו מקום רחוק ונידח בו אין מתגוררים יהודים כלל, החליף את שמו לשם נוכרי וכך הבטיח לעצמו שילדיו לא ידעו מאומה ביש יהודים בעולם המאמינים בה' ומקיימים מצוותיו ושהם עצמם בעצם שייכים לעם הזה, במשך השנים נולדו לו שלושה ילדים, הם גדלו בחברת הגויים התנהגו כמותם ולא היה ניכר שום הבדל ביניהם. ויהי היום נעשה בנו הגדול בן שלושה עשרה שנים, קרא לו אביו ואמר לו, "היום הזה נחוגג את יום הולדתך ביתר שמחה מכל השנה, מוכן אני לצאת עמך לעיר הגדולה, נעבור בין החנויות הגדולות הרבות ומה שתאווה נפשך אקנה לך ככל שיעלה הדבר, אתה תבחר ואני אשלם! שמח מאד הבן לדברי אביו ויצא שניהם אל העיר הגדולה כשהם מסתובבים להנאתם בחוצות העיר וברחובותיה. הנער התבונן בחלונות הראוה, פעמים אף נכנס פנימה, הביט מקרוב על המוצרים המוצעים למכירה, החנויות קרצו לעיניו, ובעיניו תר למצוא מתנה יוקרתית שתהווה מזכרת מיוחדת ואשר תגרום לו תענוג גדול ביותר.

בעודם מטיילים להנאתם, חלפו ליד חנות של מוצרי "יודאיקה", שם נפרשה גלריה מהודרת של כלי ידות עתיקים, חפצי אמונה, שופרות מסוגים שונים, גבעים לקידוש, פמוטים עתיקים ויפייים, ואף חנוכיות בשלל צורות וגוונים, משום מה נמשכה נפשו של הנער לאותה חנות, ואף שאביו ניסה להניאו מלהיכנס אליה באמרו "הכל כאן עתיק ומיושן, אין מה לחפש פה הבנה נתקדם לחנויות חדישות יותר" התעקש הנער שברצונו להיכנס פנימה לבחון מקרוב את המוצרים שראה בחלון הראוה. "האלה הבטחת שתקנה לי כל מה שאחפוץ, ואולי פה אמצא את שאהבה נפשי" טען הבן.

לא נותרה לאב ברירה, והם נכנסו פנימה. הנער הביט על המוצרים בהשתאות. לפתע צדה עינו על אחד המדפים מנוורה עתיקה. הייתה זו חנוכיית עץ גלופה ביופי והדר שמאד הרשימה את הנער. הוא הביט ארוכות במנוורה שנבנתה מתיכות עץ מגולפים ואז פנה אל אביו ואמר לו: "אבא, בזאת חפצתי כמתנה ליום הולדתי". כשהוא מצביע באצבעו על המנוורה שעמדה על מדף נפרד מעל לל החנוכיית האחרות.

האב נתקף בכעס וחרדה, הוא נפחד מהמחשבה שמא נתפס בנו בעיניי יהדות. הבן כמובן לא ידע מאומה על המתחולל באותה שעה בנפש אביו, כמו שלא ידע כלום מממותה של המנוורה ומצוותיה ולמה היא מיועדת, "משהו פנימי" העצים אצלו את מראה המנוורה ולכן ביקש לקנותה.

האב ניסה לשדל את בנו לעזוב מנורה ישנה זו. "אין בה כלום! מה תועלת תצמח לך ממנה? בא נכס לאחת החנויות הגדולות שם תבחר לך משחק שתהנה ממנו הרבה יותר ממנוורה עתיקה שתנוח על המדף בחדר בלא שתוכל לעשות בה כלום..." אך משום מה הבן החליט להתעקש. "הבטחת לי הבטחה, עם המנורה הזו ברצוני לקשט את חדריו".

ראה האב שאין לו ברירה, נאמן להבטחתו ניגש אל המוכר ביקש לרכוש את אותה מנורה בה חפץ הבן. "צר לי" אמר המוכר, "מנורה זו אינה עומדת למכירה. היא ניצבת על המדף למזכרת נוי בלבד, אך לא למכירה!" והוא הצביע על מלאי גדול של חנוכיית בשלל גוונים. "מאלה תוכל לרכוש", אמר.

סקרנותו של האב התעוררה. והוא שאל בפליאה: "מה המיוחד לך כך במנורה זו שאינה עומדת כלל למכירה?" השיב לו המוכר: "אספר לך את ההיסטוריה של מנורה זו, ותבין מדוע אינה עומדת למכירה". וכך סיפר המוכר: "מקורה של מנורה זו אינו עתיק כפי שהיא נראית. אך הנסיבות בהם נוצרה הם שמעלים את ערכה. זו מנורה שנבנתה באחד מהגטאות שהקימו הנאצים ימ"ש, יהודי בכל מסירות נפש שנפשו המתה להדליק את נרות החנוכה אסף גרוטאות של עצים מכל מיני צורות, גילפם בידו עם פצירה חדה שהייתה תחת ידו ובמומחיות רבה חיבר חלק לחלק והרכיב מהם יחידו מנורה מופלאה זו. שעות רבות של שינה שהייתה חשובה כ"כ לכל אסיר מבחנה גולה מטווח הרכבת המנורה, מנורה זו עברה את כל מאורעות השואה בכל שנה ושנה כאשר הדליקו את הנרות בחנוכה, חיסנה היא את אותם מאות אומללים וימסירים שהביטו לעברה וקיבלו ממנה כוחות להמשיך לחיות ולדעת ש"קץ שם לחושך" ויבואו ימים טובים מאלה... רכשתי אותה בדמים מרבים, חפץ אני שתפאר את לרישת החנוכיית שלי לשנים רבות, תבנו גם את שנין בדעתי למכרה!" שמע הילד את סיפורו של המוכר, וחשקו לרכוש את המנורה רק גבר, הוא לא הירפה מאביו שיציע סכום כסף שיהיה בו כדי לשכנע את המוכר.

חפץ היה האב לעמוד בהבטחתו, והוא פלט מפי סכום כה מפולפל, שהמוכר חשב לרגע, ונכנע. "בסכום כזה אמכור!" והתסקה יצאה לפועל לשמחת כל הצדדים. שמח הנער במתנה ההדורה וה"יקרה" כל כך, וכששבו לביתם, הביט בה רבות. הוא צחצח אותה ומירקה ושם אותה במקום המכובד ביותר שתפאר את חדרו, והרבה לשחק עמה ולהשתעשע בה.

לא עברו ימים רבים מאז שנקנתה המנורה, יום אחד בעוד הנער משחק ומבית על המנורה אליה כל כך נקשר, לפתע נשמטה מבין ידיו נפלה בקול רעש על הרצפה והתפרקה לחלוטין, פרץ הבן בבכי, ואביו שראה את אשר אירע, ניסה להרגיעו ואמר "בא ננסה להרכיב אותה מחדש, כל החלקים לפנינו, אולי נוכל להשיבה על כנה". התיישבו האב והבן והחלו לחבר את ה"פאזל" המורכב

שלפניהם, הייתה זו מלאכה לא קלה, שכן מומחיות רבה הושקעה ביצירתה, והנה לפתע מתוך אחד מחריצי העץ הפנימיים נפל פתק קטן ומקופל היטב, הוא היה מוחבא במקום סתר שבמנורה, פתח האב את הפתק והחל לקרוא בו, כשהבן עוקב אחריו בדריכות. תוך כדי קריאת הפתק, פרץ האב בבכי עז, בכי שגבר ולא היה ביכולתו להפסיקו. סערת רוחו התגברה עליו והוא קרס נפל והתעלף. הבהלה הייתה גדולה, הבית הפך למרוקחה, הזעיקו מיד עזרה רפואית וכשרופא שהגיע הצליח להעירו ולהקינו, אך לא חלפו מספר דקות והוא התעלף שנית, הדבר חזר על עצמו מספר פעמים. לאחר שהוריקו לו תרופה חזקה מאד, נרגע מעט מסערת רוחו ומבכיו, והוא נרדם למספר שעות.

כשהתעורר הוא חזר לעצמו, עדיין חיוורון כיסה את פניו, והוא אמר לבני משפחתו: "אגלה לכם את שאירע לי, בפתק שנפל מהמנורה כותב האמן שבנה אותה על מצבם הקשה והאומלל של היהודים במחנה, על הייסורים הנוראים העוברים עליהם יום יום, בסיום מכתבו הוא מסיים בבקשה מוזרה וכך כתב: "בונה אני מנורה זו כאן בתוך מחנה השמדה תוך סכנה עצומה ומסירות נפש, אינני יודע אם אזכה בעצמי להדליק בה את נרות החנוכה שבנה זו כי כל יום במקום זה הוא שאלת חיים או מוות. אף אם אזכה להדליק נר ראשון מי יודע אם אזכה לחיות עד ל... נהני, מבקש אני בכל לב מי שתגיע מנורה זו לידו, מנורה שהשקעתי בה כל כך הרבה מסירות נפש אנא שידליק בה נרות שיהיו אלו לעילוי נשמתו המיוסרת והדאובה, ולעילוי נשמת אבי, אימי, וכל בני משפחתי שלא נותר מהם אחד!"

ועל החתום לא אחר משמו של... אבי מורי הי"ד שנספה באותו גטו בשואה!! מעוצמת ההשגחה הפרטית שנתגלתה אלי באור עצום שכזה, איך שמשמים כיוונו הכל בצורה כה פלאית, שמנורה זו תגיע אלי, גברה בי סערת רוחי וגופי לא החזיק מעמד!"

שלושת ילדי המשפחה היו המומים. הם כלל לא ידעו מה זה יהודי, וכי יהודים אלה, עקשנותו של הבן לרכוש המנורה בכל מחיר היווה אותה רימה שמשמים למשפחה לשוב בתשובה ולחזור לצור המקורות.

עזבו המשפחה את מקום מגוריהם באותו אזור נידח, עברו לעיר עם קהילה יהודית חמה, קיבלו על עצמם עול מצוות, ולאט לאט החלו לקיימם עד שברבות הימים הפכו לשומרי מצוות ומצוות המקפידים על קלה כבחמורה.

בזכות מסירות נפשו של אבי המשפחה להדלקת נרות חנוכה, זכה שבנו ומשפחתו ישובו בתשובה, יאמרו קדיש וידליקו נרות לעילוי נשמתו כפי שביקש בפתק אותה גנו במנורה לפני מותו.

אמונה שלמה - יש"כ למחבר הסדרה הרב צבי נקר שהעביר לנו את הסיפור. את הסדרה הנפלאה ניתן להשיג בטל 0504124438

הלכה לחנוכה

הנה גם מי שאינו נוהג להחמיר בכל מוצאי שבת להמתין לזמן צאת הכוכבים כרבינו תם, נכון שידליק נרות חנוכה במוצאי שבת בזמן רבינו תם, שאין כל חשש בזה במה שממתין לזמן רבינו תם, ומחמיר באיסור שבת, ומטעם זה מתעבד בהדלקת נר חנוכה. וכיון שמרן פסק שאם לא הדליק בחצי שעה הראשונה מדליק והולך כל הלילה, יש לעכב בהדלקה במוצ"ש עד לזמן ר"ת. ויש להם להבדיל בבית קודם הדלקת נרות חנוכה. ואין לחוש בזה בספק ברכות כשמדליק את חצי שעה מבית הכוכבים, ובמקום מנהג אין חוששין לספק ברכות. וגם מי שאינו חושש כלל לשיטת רבינו תם, יכול להחמיר בזה, מהטעמים שיתבאר. וכן ראוי שיעשה כל השנה, וזו חומרא חשובה מאוד לכל ירא שמים, ולא כמו שאר חומרות שמוותר מן הדין, אלא כאן יש חשש סקילה. ואף אם במוצאי שבת אינו נזהר בזה, מה בכך, וכי מפני שכל השנה אינו נוהג כראוי, ומי שאכל שום יחזור ויכאל שום. [ואף שאין כאן חיוב ממש ע"פ הדין מ"מ כל ירא שמים צריך להחמיר בזה]. ולא אחמתי שנהג כל השנה אחרת, ואיבדו הנוהגים לדעת הגר"א בכל דבר, אם הוא לקולא לא שייך ששיטת כל גדולי הראשונים וכמין כמאן דליתא דמי. ולכן טוב לכל לנהוג כן, ויש ג"כ סברא שבמוצאי שבת קבעו חכמים את זמן ההדלקה עד שיצא הספק מלבו. וכמו שיתבאר להלן כמה טעמים בזה.

וראה בש"ת אגרות משה חאו"ח ח"ד (סי' סב ב"ה וכן במוצ"ש) שכתב, שכל אלו שנוהגים להמתין בכל מוצ"ש כסבירת ר"ת, דהיינו עד אחר עבר ע"ב דקות, כראוי לנהוג ליראי ה', אין להם להקדים אף לנר חנוכה. ואפילו הנוהגים לדעת הגר"א בכל דבר, אם הוא לקולא לא שייך ליחידים לנהוג כן. ע"ש. גם בקו' ימי החנוכה (שכ"ט. עמ' לה) הביא שהגר"ח מברסק היה ממתין במוצאי שבת חנוכה להדליק בזמן צאה"כ לרבינו תם. וע' בתשוה"ו ח"ב (סי' שמב אות ו') ששמע מפי הגר"ח מברסק, שאביו הגר"ח החמיר מאוד כשיטת ר"ת, ובמוצ"ש חנוכה יזיז מאוד שיספיקו להדליק תוך חצי שעה מזמן צאת הכוכבים של ר"ת. ומכל מקום אף שהגר"ח מיהר

מהו הזמן להדלקת נרות חנוכה במוצאי שבת?

כ"כ שיהא הכל תוך חצי שעה דוקא מזמן רבינו תם, מכל מקום הגר"ח בעצמו איחר גם יותר מחצי שעה, ואולי סמך שבזמנינו עוד לא כלה רגל מן השוק. וע"ש שהנוהגין לחומרא כר"ת, לא מקילין בזמן סוף קדושת שבת אף בשבת חנוכה. ממהרים להדליק עכ"פ תוך חצי שעה מצאה"כ דר"ת. גם בספר עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ב (עמוד ק) הובא, שהגר"ח מברסק אמר, כי צד"ל שהגויים שכל שבת נגמרת בזמן שהורה רבינו תם, אף במוצאי שבת חנוכה זהו הזמן להדליק נר חנוכה. ע"ש. וכן בספר ישיבת דניאל (עמוד קצב) העיד על הגר"ח מברסק שהדליק נר חנוכה במוצאי שבת מאוחר מאד. גם בספר נטעי גבריאל (עמ' רמא) כתב, שראה אצל הגה"צ מקלויזנבורג שנהג במוצ"ש חנוכה כמו שנהג להחמיר בכל מוצ"ש. ע"ש. וכן מנהגו של מרן אאמ"ר זצוק"ל, במוצ"ש חנוכה להדליק הנרות רק לאחר שהגיע זמן רבינו תם. ומי שאשתו אינה נוהגת להחמיר כד' ר"ת, והוא נוהג להחמיר דרך חומרא, מעיקר הדין יכול למנות את אשתו לשליח להדליק נרות חנוכה לפני שנוגע הזמן של ר"ת. אבל אם הוא חושש שכתב לר"ת, לא יעשה כן, אבל ימתין עד שיגיע זמן של ר"ת. וע' שבט הקהתי ח"ו (סי' רמא). וכ"ז דלא כמ"ש הגר"ח איערבאך בהליכות שלמה (מועדים, עמוד שיא), שבמוצאי שבת חנוכה אין צריך לדקדק להדליק ג"ח אחר זמן רבינו תם, מפני שאין זה מעיקר הדין אלא לחומרא בעלמא. ע"ש. ואפשר שלא ראה דברי הפוסקים בענין זה. והרי דעת רוב הראשונים, רוב מנין ורוב בנין, ומרן, כפי שיטת ר"ת. ולכן העיקר שגם במוצ"ש חנוכה ראוי שלא להדליק ג"ח אחר זמן ר"ת. ולא מנהג שנוהגים להחמיר לדבר ה' בכל מוצ"ש להחמיר כדעת ר"ת, הוא מנהג יקר מאד אחר שרבים מרביתנו הראשונים הסכימו עם ר"ת, ומהם: הראב"ד והרא"ש והרמב"ן והרשב"א והרא"ה והמאירי והר"ן, הר"ה והסמ"ג והמרדכי ורבינו פרץ ורבינו ירוחם. וכ"פ מרן הש"ע (סי' רסא) והרדב"ז. ועוד. וראה באורך בבי"א ח"ב (סי' כא), ובליקוט יוסף שבת כרך א' חלק ראשון (ליקוט יוסף חנוכה, מהד' התשע"ג, עמוד תקס"ה וע"ש) (מהדורת תשע"א סימן רסא).

לעילוי נשמת
אליהו בן חנה יונה, רותי בת מרי, חנה יונה בת שלמה מוסא בן יחיא ואחריו בן יחיא אהפל ז"ל, אליהו נחום בן משה ז"ל, יעל בת רבקה ע"ה. שושנה פורן בת טאוס ע"ה.

לרפואת
ראובן בן שרה זינת, דוד בן אליעזר, עישה, מאיר בן אליעזר עישה הי"ו, אליעזר עישה תחי' בת תמו, התינוקת בת שבע אסתר בת אביטל, מונירה בת נמקי.

העלון מוקדש - להצלחת ברז"ג
שלום אפל ורפי בן טינו מגזיזי הי"ו וכל משפח, איתמר (תומר) אליהו ופינחס בני אביגיל הי"ו. ישי ושרה בני תיאלה הי"ו, רחמיאל בן מונירה, עידן בן מרים, לילך בת מרים,